УДК 330.101.8:339.9
DOI: https://doi.org/10.32782/2415-3583/42.28

Усюк Т.В.
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних
економічних відносин та європейської інтеграції,
проректор з освітньої діяльності та молодіжної політики
Поліський національний університет
ORCID: https://orcid.org/0000-0003-1809-0502

Паламарчук Т.М.
кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародних
економічних відносин та європейської інтеграції
Поліський національний університет
ORCID: https://orcid.org/0000-0001-6622-3109

ЕКОНОМІКС В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Економічна теорія є однією з найдавніших наук, сферою дослідження якої є частина людської діяльності, що пов'язана з виробництвом та використанням матеріальних основ суспільства. Базисною суспільною наукою, яка досліджує процеси ефективного використання обмежених ресурсів з метою максимального задоволення матеріальних потреб людини є економікс. Виявлено, що еволюційний розвиток економічної теорії та економікса відбувається під впливом структурних зрушень світової економіки. Зазначено, що суперечливість економічного розвитку в умовах глобальних трансформацій вимагає оновленого розуміння знань з економікса, його методологічного інструментарію та ґрунтуватись на міждисциплінарному та міжпарадигмальному підходах. Обґрунтовано, що економікс має стати економічним фундаментом для сучасної економічної освіти. Запропоновано посилити знання з курсу економікс здобувачами вітчизняних освітніх закладів з метою їх ефективного застосування в науково-освітній та професійній діяльності.

Ключові слова: *економікс, економічна наука, економічна освіта, розвиток, економічна теорія, світова економіка, трансформація.*

Постановка проблеми. Функціонування складних економічних систем, дія об'єктивних економічних законів, здійснення державного регулювання економічних процесів та явищ, обґрунтування поведінки економічних суб'єктів, формування логіки економічного мислення, засвоєння основ аналітичних досліджень, вміння приймати обґрунтовані рішення з економічної проблематики тощо потребують глибоких знань та відповідної підготовки фахівців з основ економічної науки. Конкретні економічні науки досліджують окремі галузі чи сфери господарського життя суспільства, однак лише фундаментальна економічна теорія з урахуванням виявлених особливостей може надати узагальнююче та системне наукове бачення, відтворити цілісність економічного буття суспільства, розкрити складну взаємодію факторів економічного та соціального розвитку. Базисною наукою, що досліджує процеси ефективного використання обмежених ресурсів з метою максимального задоволення матеріальних потреб людини є економікс. Економікс – це неокласичний напрям в економічній науці, що являє собою синтез класичної політичної економії та маржиналізму. Еволюційний розвиток економічної теорії відбувається під впливом структурних зрушень світової економіки, що в свою чергу, сприяє накопиченню та формуванню нових знань. Економікс, як динамічна наука, спрямована на процес пізнання економічної дійсності, її предметна сфера постійно еволюціонує, розширюється проблематика та методологія досліджень. Економікс нині перебуває у складній взаємозалежності з процесами економічної дійсності та забезпечує концептуально-аналітичне відтворення господарської реальності у системі наукових знань, при цьому здійснюючи зворотний вплив на господарську практику та соціально-економічні трансформаційні процеси. Суперечливість економічного розвитку в умовах глобальних викликів потребує оновленого підходу до розуміння знань з економікса з метою пошуку відповідей на існуючі виклики, що підтверджує необхідність проведення наукових розробок з окреслених питань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Економічна теорія та економічна освіта є предметом досліджень багатьох вітчизняних та закордонних дослідників. Проблемні аспекти та питання, що пов'язані з еволюцією економічної науки розкрито у працях: Уманціва Ю. [13], Фещенко В.М. [14] та інших. Розвиток економічної науки та освіти в епоху системних трансформацій досліджували: Базилевич В.Д. [1], Єрмаченко В.Є., Дериховська В.І. [5], Кубальський О.Н. [7], Попович О.С., Рижко Л.В. [9], Сіденко В.Р. [10] та інші. Сучасний розвиток економічної думки в Україні ретельно вивчали: Пархоменко Л.А., Фротер О.С., Осіпова А.А. [8], Ткач Є.В.,

© Усюк Т.В., Паламарчук Т.М., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Нікіфоров П.О. [11], Тодріна І.В. [12] та інші. Серед закордонних публікацій з економічної науки слід відмітити праці Дж. М. Кейнса [6], A. Marshall, [15], McConnell C., Brue S., Flynn S. [16], Freeman C. [17] та інших. Однак в існуючих доробках дискусійними залишаються теоретико-методологічні та практичні аспекти з економікса в площині наукового та освітнього середовища з врахуванням існуючих трансформаційних процесів світової економіки.

Мета статті – дослідження еволюційного розвитку економікс як фундаментальної суспільної науки, виокреслення його ролі в системі економічної науки та сучасної освіти, а також розробка рекомендацій щодо посилення знань з курсу економікс здобувачами вітчизняних освітніх закладів з метою їх ефективного застосування в науково-освітній та професійній діяльності в умовах трансформації світової та національної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічна теорія є однією з найдавніших наук, сферою дослідження якої є частина людської діяльності, що пов'язана з виробництвом та використанням матеріальних основ суспільства. Впродовж еволюційного розвитку людство виборює збільшення обсягів виробництва продукції та прикладає фізичні і розумові зусилля для того, щоб задовольнити багаточисленні та зростаючі потреби. Корені економічної теорії пов'язані з природою економічної діяльності, що становить основу суспільного розвитку. Існуючий зв'язок економічних вчень з економікою суспільства дуже тісний, поскільки економічні вчення не пасивно відбивають економічні процеси, а значно впливають на них, сприяючи суспільному розвитку.

У науковому середовищі критерії виокремлення сучасної економічної теорії із цілісної системи економічних наук залишаються дискусійними питаннями. На думку Фещенко В.М. такими критеріями є наступні: часовий чинник; зв'язок зі структурними змінами в економічному розвитку; актуальність наукової тематики досліджень; зміна методології та інструментів дослідження; роль і значення в системі сучасних економічних напрямів і наукових шкіл, впливовість на інші економічні вчення та концепції; ступінь реалізації теоретичних узагальнень та положень при проведенні реформ, а також впровадження в економічній чи соціальній політиці тощо [14, с. 10–11].

Враховуючи вищезазначене, основні етапи еволюційного розвитку економічної науки тісно пов'язані з науковими напрямами та школами, серед яких: меркантилізм та фізіократизм, класична та неокласична економічна теорія, маржиналізм, інституціоналізм, як напрямок, альтернативний неокласичному напряму, а також кейнсіанство, неолібералізм, монетаризм тощо (рис. 1). У зв'язку з науково-технічною революцією та її соціальними наслідками відбулося переосмислення багатьох положень економічної теорії, що призвело до появи новітніх економічних теорій, серед яких: неоінституціоналізм; неокейнсіанство; теорії інформаційного суспільства; теорія поведінкової економіки (біхевіоризм) тощо. Кожна наукова течія має характерні риси та передбачає певну сукупність теоретичних моделей розвитку економічної теорії.

Відповідно до поглиблення знань про економічну діяльність суспільства змінювався предмет економічної теорії. Починаючи з 40-х років XIX ст. вчені-економісти перемістили власні погляди на дослідження не суспільних, а речових зв'язків, що призвело до появи напряму економічної думки – економікс (А. Маршалл «Принципи економікс», 1890 р.) [15]. Економікс – це неокласичний напрям в економічній науці, який синтезував класичну політичну економію та маржиналізм. Економікс, на відміну від політичної економії, спрямований на пошук методів раціонального використання обмежених ресурсів з метою максимального задоволення зростаючих потреб суспільства (рис. 2).

Структурно вивчення курсу економікс має передбачати опанування таких складових, як: мікро- та макроекономіка, мезоекономіка (метаекономіка), мегаекономіка або глобальна економіка (рис. 3).

Знання економікс важливе у різних сферах суспільного життя, серед яких: політика, поскільки переважна частина ідеології сучасного світу сформувалась під впливом вчень А. Сміта, Д. Рикардо, Дж. Ст. Мілля, К. Маркса, Дж. Кейнса; в професійній діяльності; в особистісному розвитку. Економікс досліджує поведінку економічних суб'єктів, що піддається спостереженню та контролю. Економікс розглядає виробництво, обмін, споживання товарів та послуг з позицій суспільства в цілому, а не з позицій окремого індивіда. Поділяємо думку В.Д. Базилевича [1, с. 80], який зазначив, що конкретні економічні науки розглядають окремі галузі чи сфери господарського життя суспільства, однак лише фундаментальна економічна теорія з урахуванням виявлених особливостей може надати інтегративно-узагальнююче та системне наукове бачення, відтворити цілісність економічного буття суспільства, економічної поведінки як індивіда, так і групи, розкрити складну множинну взаємодію факторів розвитку та функціонування економічних суб'єктів.

Еволюційний розвиток економічної теорії та економікса відбувається під впливом структурних зрушень реальної світової економіки, що, в свою чергу, сприяє накопиченню та формуванню нових знань. В умовах сьогодення швидкість змін в економічній сфері діяльності випереджають темпи їх вивчення. [8]. Економікс – це динамічна наука, яка спрямована на процес пізнання, що постійно збагачується новими знаннями. В умовах інтелектуалізації, гуманізації, соціалізації суспільного життя, глобалізації економічних процесів її предметна сфера еволюціонує в напрямі ускладнення та розширення проблематики, залучення до наукових досліджень додаткових шарів соціально-економічних відносин з врахуванням багатомірності їх взаємодії тощо. Узагальнені концепції, що пов'язані з поведінкою людей, функціонуванням економічної системи з метою її майбутнього розвитку економікс розглядає як систему економічних принципів, що віддзеркалюють тенденції, які демонструють як споживачі, так і виробники. Економічні принципи та моделі економікс слугують вагомими інструментами, за допомогою яких аналізують діяльність економічних суб'єктів на макро- та мікрорівнях.

В процесі еволюції економікс як науки були сформовані її основні функції (рис. 4). Кожна із зазначених функцій економікса є істотною при дослідженні меха-

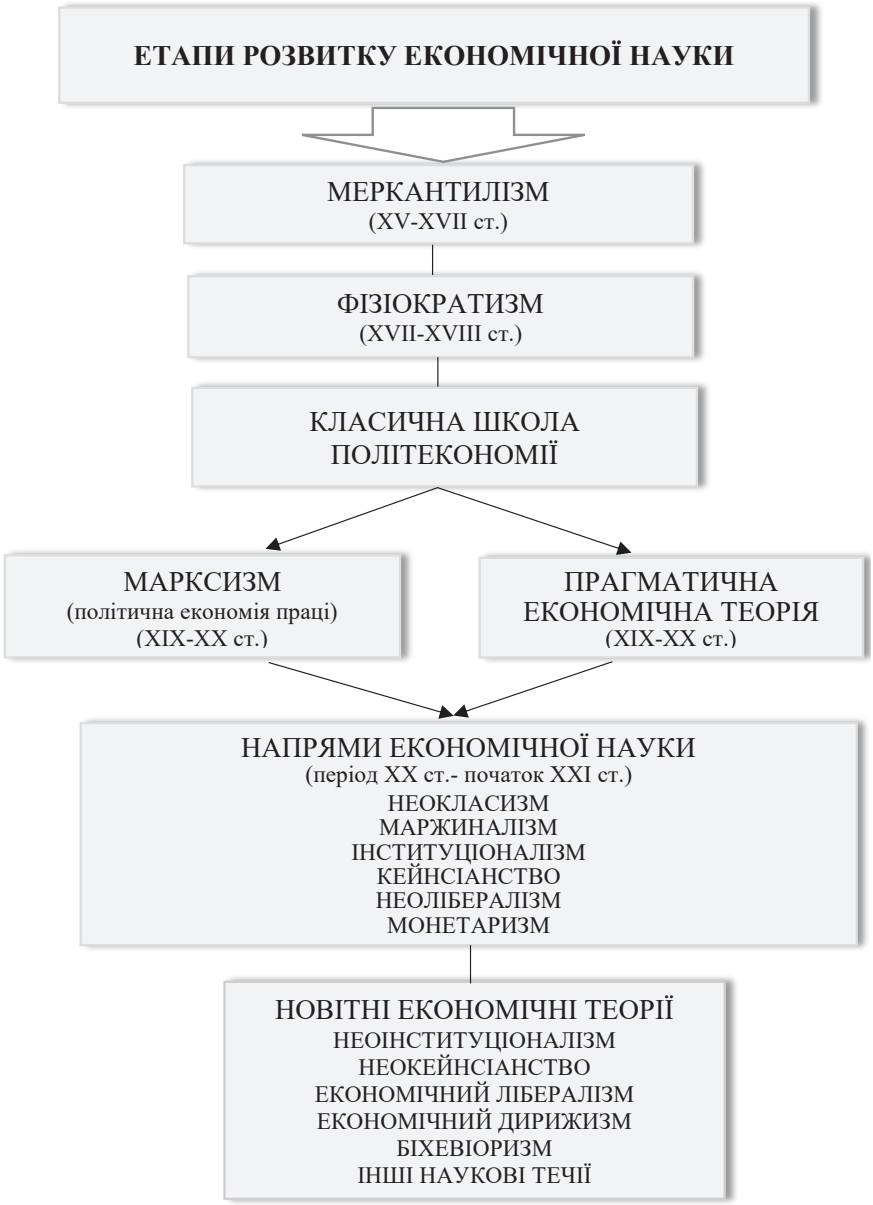

Рисунок 1 – Еволюція розвитку економічної науки

Джерело: сформовано авторами

нізмів функціонування міжнародної та національної економічної системи, зокрема, науково-пізнавальна (теоретична) функція економікса реалізується при вивченні природи економічних явищ і процесів, що сприяє збагаченню інтелектуального потенціалу та примножує знання дослідників, розширює їх науковий світогляд та створює основи для наукового передбачення економічного розвитку; економікс є теоретичною та методологічною основою сукупності економічних наук, обґрунтовує фундаментальні категорії, економічні закони та принципи, що підтверджує значення методологічної функції; прагматична функція має прояв при науковому обґрунтуванні та розробці рекомендацій щодо ефективної діяльності економічних суб'єктів в умовах внутрішніх та зовнішніх викликів, при реалізації макроекономічної політики держави тощо; прогностична функція застосовується при науковому обґрунтуванні прогнозів економічного розвитку, виявленню перспектив та сценаріїв майбутнього розвитку економічних систем; світоглядна функція сприяє формуванню цілісного погляду на економічні взаємозв'язки, розуміння сутності державної економічної політики, навчальна функція спрямована на критичне мислення, системне бачення соціально-економічних процесів, формування економічної культури тощо.

Трансформаційні процеси економічного розвитку суспільства в кінці XX – початку XXI ст. знайшли відображення в історії розвитку світової економічної думки. В умовах сьогодення предметом дослідження економікса постали проблеми, що пов'язані з процесами інтеграції та глобалізації, трансформацією в системі економічних та соціальних відносин, розвитком інформаційних технологій тощо. Характерними ознаками розвитку сучасної економічної науки є: орієнтація наукової діяльності на дослідження нерівноважних,

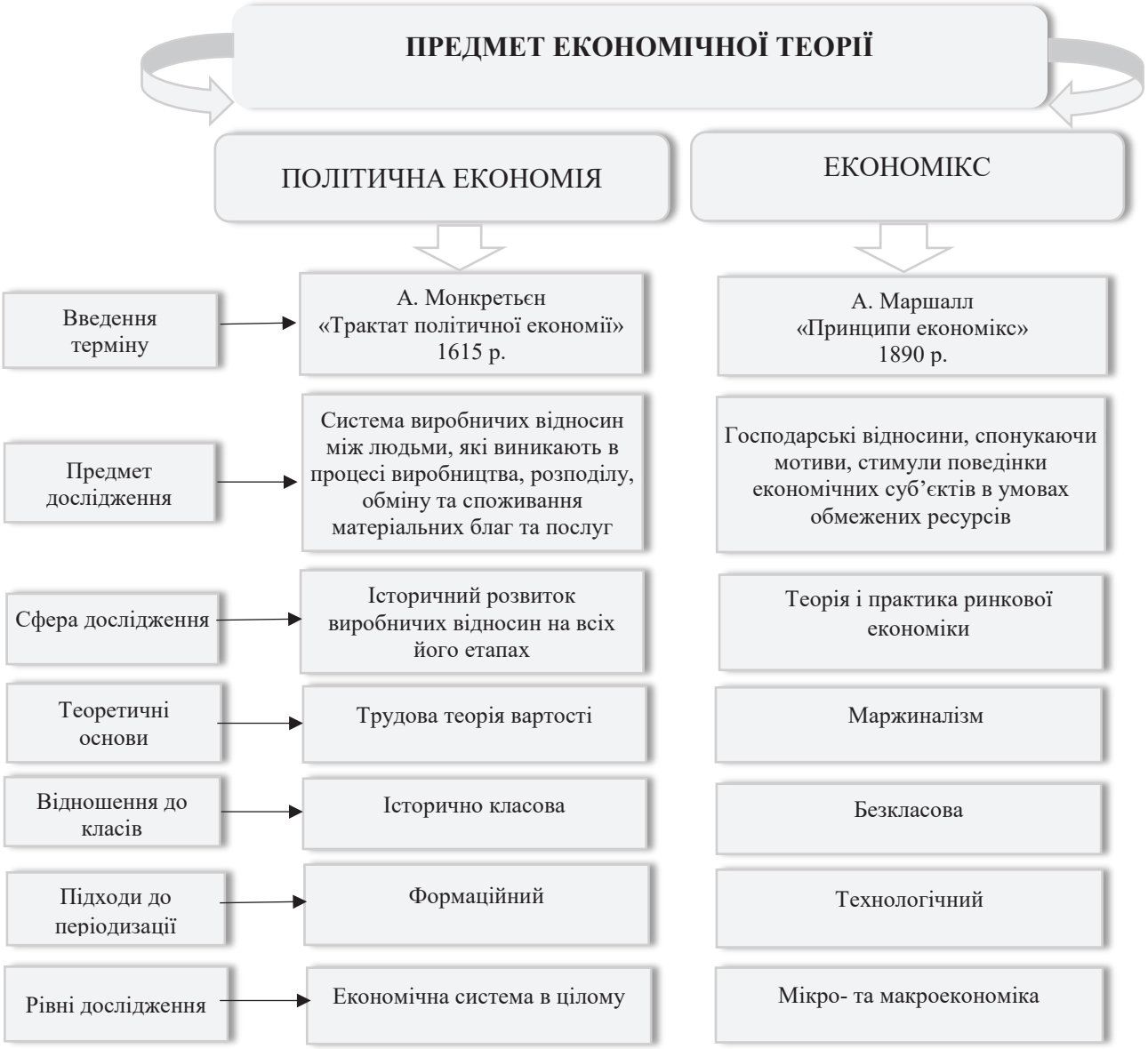

Рисунок – 2 Порівняльний аналіз напрямів предмету економічної теорії

Джерело: адаптовано [2, с. 29]

Рисунок 3 – Структура курсу «Економікс»

Джерело: адаптовано [3, с. 11]

Рисунок 4 – Функції економікс

Джерело: сформовано авторами

нелінійних, відкритих систем; актуалізація наукових досліджень в системі фундаментальних питань трансформаційної економіки, міжнародного економічного простору; зростання екологічної та соціальної спрямованості економічних досліджень; використання методології цивілізаційного аналізу; застосування міждисциплінарного підходу в освітньому процесі тощо. Сучасна економічна думка вирізняється особливою сферою теоретичного пізнання, які характеризують предмет вивчення, а також певною технікою пошуку та обґрунтуванням подій об'єктивної дійсності, що пов'язано з методологічними аспектами досліджень [14, с. 11–12].

Нині економікс є фундаментальною наукою для комплексу економічних наук, зокрема галузевих (економіка промисловості, сільського господарства, торгівлі, транспорту, будівництва тощо); міжгалузевих (теорія управління, економіка природокористування, демографія та інші); функціональних (фінанси, кредит, прогнозування, маркетинг, менеджмент та інші); історико-економічних (історія економічної думки, економічна історія); соціально-політичних (політологія, соціологія, філософія, соціальна психологія та інші); інформаційно-аналітичних (статистика, економічний аналіз, моделювання та інші). Знання економікс є вагомим при дослідженні функціонування міжнародної економічної системи та сфери міжнародних економічних відносин, поскільки міжнародна економіка є частиною теорії ринкової економіки, що вивчає закономірності взаємодії економічних суб'єктів з різних країн світу, зокрема міжнародного поділу праці, міжнародної торгівлі товарами і послугами, міжнародного руху капіталу, міжнародної економічної інтеграції тощо.

Сучасну економічну науку слід розглядати як соціокультурне явище, що не може розвиватись у відриві від історичного та культурного контексту. Парадигма вітчизняної економічної теорії має містити національно-історичні складові, що враховують трансформаційні процеси економічного розвитку, відтворювальні та інституціональні особливості національної економічної системи, особливості економічного менталітету української нації, демографічні, історичні, культурні та інші особливості. Досліджуючи та беручи до уваги національну економічну компоненти, економічна наука, зокрема економікс, сприяє пізнанню соціально-економічних процесів, які відбуваються в країні та науковому прогнозуванню соціально-економічного розвитку на перспективу. Так, підписання Україною Угоди про асоціацію з ЄС передбачає певні завдання, виконання яких напряму залежать від наукового забезпечення галузей національної економіки. Тому розвиток і впровадження вітчизняних наукоємних технологій мають як економічне, так і політичне обґрунтування [7]. Сучасним трансформаційним процесам вітчизняної економічної теорії притаманний перехід від одноконцептуальної теорії, розвиток якої відбувається ізольовано від світової економічної думки, до багатоконцептуальної економічної теорії, яка включає існуючі досягнення [8].

Впровадження національної макроекономічної політики передбачає врахування фундаментальних знань економікса та наукових концепцій, а також чинників, які матимуть визначальний вплив на соціально-економічний розвиток країни та підвищення добробуту населення у післявоєнний період. Підвищення ефективності макроекономічної політики України в умовах зовнішніх та внутрішніх викликів (поряд з іншими чинниками) відбуватиметься з врахуванням знань економікса та застосуванням ідей економічної теорії, серед яких: ідеї класичної школи щодо здатності ринкового механізму до саморегулювання (в певних межах); ідеї марксистської економічної теорії при дослідженні функціонування ринкового механізму та можливих негативних наслідків, серед яких зубожіння населення та виникнення кризових явищ; ідеї теорії маржиналізму щодо необхідності регулювання зовнішніх ефектів та їх наслідків; ідеї економічної теорії Дж. М. Кейнса щодо державного втручання

в дію ринкового механізму; ідеї теорії підприємництва й інновацій Й. А. Шумпетера щодо необхідності створення належних умов для впровадження інновацій, активізації розвитку підприємництва та кредитування; ідеї теорії економічного дирижизму щодо необхідності впровадження державою дієвого індикативного планування, впровадження програм та стратегій соціально-економічного розвитку країни у перспективі; ідеї теорії монетаризму щодо необхідності валютно-курсової цінової стабільності, посилення монетарної політики, регулювання та контролю грошової маси; ідеї теорії економічного лібералізму щодо необхідності обмеження економічних функцій держави та актуалізації забезпечення економічної свободи, зокрема свободи підприємницької діяльності, створення вільної (досконалої) конкуренції, захисту приватної власності; тощо; ідеї теорії неоінституціоналізму щодо необхідності інституційних змін, прийняття управлінських рішень з врахуванням порівняння величини граничних суспільних витрат з величиною граничних суспільних вигід; ідеї теорії поведінкової економіки щодо врахування при прийнятті економічними суб'єктами рішень сукупності факторів, серед яких: психологічні, емоційні, соціальні, когнітивні тощо [11].

Безперечним є те, що вітчизняна економічна теорія повинна більш активно прагнути до здійснення концептуальних оновлень та вдосконалення методології у міждисциплінарному та міжпарадигмальному вимірах та ґрунтуватись на філософському відображенні економіки як складної системи. Таке розуміння фундаментальних засад економічної теорії дає змогу виявити наявні суперечності та сприяти розумінню складного процесу кризових явищ у методології окремих концепцій, течій, моделей. Сучасна економічна теорія перебуває на етапі нагромадження новітніх ідей з метою переходу до наступного етапу розвитку світової економічної думки. Економікс як фундаментальна методологічна основа для сукупності економічних наук має в повному обсязі враховувати набуті знання та використовувати нові знання, отримані внаслідок повсякденної економічної діяльності. Базуючись на знаннях економічних наук, поєднуючи їх зі знаннями таких наук, як філософія, соціологія, політологія, право, історія тощо економікс як система здатна об'єктивно розкрити сутність та виявити закономірності економічного розвитку національних та міжнародних систем [13].

Процеси формування та поширення економічних криз XXI ст. тісно пов'язані з кризою сучасного мейнстриму економічної науки, що ґрунтується на засадах неолібералізму. Глобальні трансформаційні виклики потребують перегляду канонів економікс, які побудовані на гіпотезі про саморегулювання ринків. За таких умов економічна наука повинна вийти за вузькі рамки власного предмета у традиційному розумінні та стати частиною міждисциплінарної системи знань, що сприятиме розвитку "метаекономіки". Такі (мета) економічні знання про суспільний розвиток мають ґрунтуватись на врахуванні факторів невизначеності, відсутності жорсткого детермінізму та, навпаки, наявності виразної випадковості, поліваріантності, емерджентності ефектів, що виникають у процесі розвитку, а саме тих характеристик, що аналізує синергетика як сучасна міждисциплінарна методологія. Згідно з синергетичним підходом ставляться під сумнів ключові одвічні постулати економікс, серед яких: економіка може бути описана в термінах економічних законів в традиційному детерміністському розумінні; економіку складають незалежні один від одного індивідууми; економіка є стабільною та здатна саморегулюватися; економічними ризиками можна управляти за допомогою статистичних методів; економіка є винятково раціонально організованою, не є емоційно зумовленою; економічне зростання може продовжуватися безкінечно довго тощо [10]. В умовах глобальних трансформацій існує потреба у перегляді постулатів економікс щодо прагнення до рівноваги як ключового процесу, що зумовлює економічну динаміку. Інструментарій проведення аналізу на основі рівноваги (загальної або часткової) має, власні межі застосування, за якими він втрачає релевантність, тому в періоди кардинальних системних змін він не може бути надійним інструментом прогнозування та моделювання змін. Виходячи з наведеного, необхідно проводити дослідження нерівноважних соціально-економічних система, поскільки нерівновага за умов системного переходу є важливою передумовою розвитку нового соціально-економічного організму. Отже, сучасна економічна наука входить у фазу турбулентності та передбачає зміни в наявних інтелектуальних парадигмах. Нові парадигми економічної науки сприятимуть об'єктивному відображенню особливостей нового світового порядку в період глобальних економічних, екологічних, соціальних та інших криз.

Вдале володіння знаннями світової та національної інтелектуальної економічної спадщини є необхідними з метою розуміння траєкторії історичного та майбутнього соціально-економічного розвитку України [14]. Знання світової економічної науки, розуміння основ економікса сприятимуть впровадженню світових освітніх трендів, створюючи фундамент для формування сучасного національного освітнього простору, що відповідає рівню світових освітніх стандартів. Вітчизняні вищі освітні заклади мають примножити власні освітні здобутки та зберегти самобутність, культурні цінності, традиції [5]. Врахування досвіду розвитку світової економічної науки, серед яких є економікс, має бути економічним фундаментом для університетської національної освіти, що сприятиме підвищенню якості освіти, посиленню привабливості та забезпеченню конкурентоспроможності здобувачів вітчизняних освітніх закладів на міжнародній арені.

Висновки. Економікс є фундаментальною суспільною наукою, що досліджує сутність економічних явищ та процесів, соціально-економічні відносини, обґрунтовує економічну поведінку людей в певній економічній системі. Економікс має власну «економічну мову», створює базисний категоріально-понятійний апарат. Економікс - це динамічна наука, спрямована на процес пізнання, що постійно збагачується новими знаннями. Розвиток світової економічної теорії у XXI ст. відображає глибинні зрушення в предметно-методологічній матриці економікса, забезпечує стійке накопичення знань та детермінує появу новітніх ідей, інтелектуальне та змістове оновлення усталених концепцій та формування нових наукових шкіл. В умовах інтелектуалізації, гуманізації, соціалізації суспільного життя, глобаліза-

ції економічних процесів предметна сфера економікса еволюціонує в напрямі ускладнення та розширення проблематики, методології наукових досліджень. Знання світової та національної економічної інтелектуальної спадщини є вагомим для сьогодення та сприятиме глибшому розумінню економічного розвитку світової економіки та соціально-економічного розвитку країни, особливостей вітчизняної економіки, її проблем та необхідності успішної реалізації макроекономічної політики в умовах війни та в період післявоєнного відновлення країни. Розуміння основ економікса сприятимуть реалізації світових освітніх трендів, створюючи фундамент для формування сучасного національного освітнього простору, що відповідає рівню світових освітніх стандартів. Зазначені процеси потребують підготовки здобувачів ВОЗ країни та окреслюють важливість володіння знаннями з курсу економікса з метою їх ефективного застосування в науково-освітній та професійній діяльності в умовах трансформації світової та національної економіки.

Список використаних джерел:

1. Базилевич В. Д. Економічна наука та освіта в епоху системних трансформацій: нові виклики і запити до фундаментальної теорії. *Економіка України*. 2016. № 8. С. 78–90.
2. Економічна теорія: закономірності, практика та сучасність : підручник / Е. М. Забарна, О. М. Козакова, Н. О. Задорожнюк та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 412 с.
3. Економікс. Ч. 1: Вступ до економікса. Мікроекономіка : навч. посібник / О. В. Баула, Т. М. Вісина, О. М. Лютак та ін. Луцьк : Волиньполіграф, 2021. 320 с.
4. Економікс : навч. посібник / В. А. Вергун, О. І. Ступницький, О. А. Приятельчук, Я. М. Гуменюк. Київ : ВАДЕКС, 2021. 422 с.
5. Єрмаченко В. Є., Дериховська В. І. Особливості трансформації світової системи вищої освіти у XXI ст. *Економіка та суспільство*. 2017. № 10. С. 518–522.
6. Кейнс Дж. М. Трактат про грошову реформу: Загальна теорія зайнятості процента і грошей : реферат–дайджест. Київ : Основи, 2002. 189 с.
7. Кубальський О. Н. Феномен науки в системі трансформацій сучасного життя. *Наука та наукознавство.* 2023. № 1 (119). С. 35–46. DOI: https://doi.org/10.15407/sofs2023.01.035 (дата звернення: 10.08.2026).
8. Пархоменко Л., Фротер О., Осіпова А. Сучасний розвиток економічної думки в Україні. *Економіка та суспільство.* 2022. № 35. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1099/1056 (дата звернення: 17.08.2026).
9. Попович О. С., Рижко Л. В. Сучасні виклики науці і шляхи їх подолання. *Наука та наукознавство.* 2022. № 1 (115). С. 88–104. DOI: https://doi.org/10.15407/sofs2022.01.088 (дата звернення: 10.08.2026).
10. Сіденко В. Глобальні кризи XXI ст.: політекономічний підхід. *Економічна теорія.* 2015. № 4. С. 12–18. URL: https://etet.org.ua/docs/ET_15_4_12_uk.pdf (дата звернення: 17.08.2026).
11. Ткач Є. В., Нікіфоров П. О. Економічна теорія та економічна політика: взаємодія в сучасних умовах України. *Економіка та суспільство.* 2022. № 4. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1615/1552 (дата звернення: 25.07.2026).
12. Тодріна І. В. Економічна освіта й економічна культура суспільства: особливості взаємозв'язку. *Вища освіта за новими стандартами : виклики у контексті діджиталізації та інтеграції в міжнародний освітній простір* : матеріали II Міжнар. наук.-метод. конф. (23 березня 2023 р.). Харків : Харків. нац. автомобільно-дорожній університет, 2023. С. 177–180. URL: https://dspace.khadi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/d8ecf745-5468-41d3-bf95-a4ad897121fe/content (дата звернення: 25.07.2026).
13. Уманців Ю. Економічна теорія у новітньому методологічному дискурсі. *Вісник КНТЕУ*. 2019. № 2. С. 51–63.
14. Фещенко В. М. Сучасні економічні теорії: концептуальні виклики та еволюція змістовного наповнення. *Сучасні економічні теорії: історія, методологія та перспективи розвитку* : зб. матеріалів Всеукр. Круглого столу (м. Київ, 10 листоп. 2016 р.). Київ : КНЕУ, 2016. С. 9–16.
15. Marshall A. Principles of Economics. 8th Edition. London : Macmillan, 1920.
16. McConnell C., Brue S., Flynn S. Economics: principles, problems and policies. 22nd edition. Boston : McGraw-Hill Education, 2020. 960 p.
17. Freeman C., Soete L. The Economics of Industrial Innovation. 3-d edition. London : Pinter, 1997. 256 p.

References:

1. Bazylevych V. D. (2016) Ekonomichna nauka ta osvita v epokhu systemnykh transformatsii: novi vyklyky i zapyty do fundamentalnoi teorii [Economic science and education in the era of systemic transformations: new challenges and demands for fundamental theory.]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, vol. 8, pp. 78–90.
2. Zabarna E. M., Kozakova O. M., Zadorozhniuk N. O., Volkova N. I., Cherednychenko V. A., Shchokina Ye. Yu., & Cherepanova N. O. (2020) *Ekonomichna teoriia: zakonomirnosti, praktyka ta suchasnist : pidruchnyk* [Economic theory: patterns, practice and modernity: textbook]. Kherson: OLDI-PLIuS, 412 p. (in Ukrainian)
3. Baula O. V., Visyna T. M., Liutak O. M., Savosh L. V., Kravchuk O. Ia., Zelinska O. M., & Polianska T. O. (2021) *Ekonomiks. Ch. 1: Vstup do ekonomiksa. Mikroekonomika : navch. posibnyk* [Economics. Part 1: Introduction to Economics. Microeconomics: textbook]. Lutsk: Volynpolihraf, 320 p. (in Ukrainian)
4. Verhun V. A., Stupnytskyi O. I., Pryiatelchuk O. A., & Humeniuk Ya. M. (2021) *Ekonomiks : navch. posibnyk* [Economics: textbook]. Kyiv: VADEKS, 422 p. (in Ukrainian)
5. Yermachenko V. Ye., & Derykhovska V. I. (2017) Osoblyvosti transformatsii svitovoi systemy vyshchoi osvity u XXI st. [Peculiarities of the transformation of the world higher education system in the 21st century]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, vol. 10, pp. 518–522.
6. Keins Dzh. M. (2002) *Traktat pro hroshovu reformu: Zahalna teoriia zainiatosti protsenta i hroshei : referat–daidzhest* [Treatise on Monetary Reform: The General Theory of the Employment of Interest and Money : Abstract-Digest]. Kyiv: Osnovy, 189 p.
7. Kubalskyi O. N. (2023) Fenomen nauky v systemi transformatsii suchasnoho zhyttia [The phenomenon of science in the system of transformations of modern life]. *Nauka ta naukoznavstvo – Science and scientific studies*, vol. 1 (119), pp. 35–46. DOI: https://doi.org/10.15407/sofs2023.01.035 (accessed August 10, 2026)

8. Parkhomenko L., Froter O., & Osipova A. (2022) Suchasnyi rozvytok ekonomichnoi dumky v Ukraini [Modern development of economic thought in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, vol. 35. Available at: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1099/1056 (accessed August 17, 2026)

9. Popovych O. S., & Ryzhko L. V. (2022) Suchasni vyklyky nautsi i shliakhy yikh podolannia [Modern challenges to science and ways to overcome them]. *Nauka ta naukoznavstvo – Science and scientific studies*, vol. 1 (115), pp. 88–104. DOI: https://doi.org/10.15407/sofs2022.01.088 (accessed August 10, 2026)

10. Sidenko V. (2015) Hlobalni kryzy XXI st.: politekonomichnyi pidkhid [Global crises of the 21st century: a political economic approach]. *Ekonomichna teoriia – Economic theory*, vol. 4, pp. 12–18. Available at: https://etet.org.ua/docs/ET_15_4_12_uk.pdf (accessed August 17, 2026)

11. Tkach Ye. V., & Nikiforov P. O. (2022) Ekonomichna teoriia ta ekonomichna polityka: vzaiemodiia v suchasnykh umovakh Ukrainy [Economic theory and economic policy: interaction in modern conditions of Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, vol. 4. Available at: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1615/1552 (accessed July 25, 2026)

12. Todrina I. V. (2023) Ekonomichna osvita y ekonomichna kultura suspilstva: osoblyvosti vzaiemozviazku [Economic education and economic culture of society: features of the relationship]. *Vyshcha osvita za novymy standartamy: vyklyky u konteksti didzhytalizatsii ta intehratsii v mizhnarodnyi osvitnii prostir* : materialy II Mizhnar. nauk.-metod. konf. (23 bereznia 2023 r.). Kharkiv: Kharkiv. nats. avtomobilno-dorozhnii universytet, pp. 177–180. (in Ukrainian) Available at: https://dspace.khadi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/d8ecf745-5468-41d3-bf95-a4ad897121fe/content (accessed July 25, 2026)

13. Umantsiv Yu. (2019) Ekonomichna teoriia u novitnomu metodolohichnomu dyskursi [Economic theory in the new methodological discourse]. *Visnyk KNTEU – Bulletin of KNUTE*, vol. 2, pp. 51–63.

14. Feshchenko V. M. (2016) Suchasni ekonomichni teorii: kontseptualni vyklyky ta evoliutsiia zmistovnoho napovnennia [Modern economic theories: conceptual challenges and the evolution of substantive content]. *Suchasni ekonomichni teorii: istoriia, metodolohiia ta perspektyvy rozvytku :* zb. materialiv Vseukr. Kruhloho stolu (10 lystop. 2016 r.). Kyiv: KNEU, pp. 9–16. (in Ukrainian)

15. Marshall A. (1920) Principles of Economics. 8th Edition. London: Macmillan.

16. McConnell C., Brue S., & Flynn S. (2020) Economics: principles, problems and policies. 22nd edition. Boston: McGraw-Hill Education, 960 p.

17. Freeman C., & Soete L. (1997) The Economics of Industrial Innovation. 3-d edition. London: Pinter, 256 p.

Usiuk Tetiana, Palamarchuk Tetiana
Polissia National University

ECONOMICS IN A TRANSFORMING GLOBAL ECONOMY

Economic theory is one of the oldest academic disciplines, which looks into the human activity related to the production and use of the material foundations of society. Fundamental economic theory provides a systematic scientific perspective, enabling a comprehensive understanding of the economic reality of society, explaining the behavior of economic agents, and revealing the complex interaction of factors shaping economic development and the functioning of economic systems. Economics, as a fundamental social science, examines the efficient utilization of scarce resources to maximize the satisfaction of human material needs. Economics is seen as a neoclassical approach within economic thought, which synthesizes elements of classical political economy and marginalism. As a dynamic discipline, economics is oriented toward the study of economic reality, with its subject area continuously evolving and its research agenda and methodology expanding. The evolutionary development of economic theory and economics is driven by structural transformations in the global economy. It is argued that economic theory is currently characterized by a complex interdependence with processes of economic reality and serves as a foundation for the conceptual and analytical representation of economic reality within the system of scientific knowledge. It is pointed out that the contradictory nature of contemporary economic development requires a renewed understanding of economics and its methodological tools. In addition, it should be based on interdisciplinary and interparadigmatic approaches to address global challenges. Economics should serve as the foundational discipline of modern economic education, particularly at the national university level, thereby enhancing educational quality, increasing its attractiveness, and strengthening the international competitiveness of graduates of Ukrainian higher education institutions. The study also proposes strengthening students' knowledge of economics in higher education in order to ensure its effective application in academic, professional, and research contexts within the conditions of global and national economic transformation.

Keywords: *economics, economic development, economic education, economic theory, global economy, transformation.*

JEL classification: B10, B25, B52, F50, F60

Дата надходження статті: 08.09.2026
Дата прийняття статті до публікації: 06.10.2026
Дата публікації статті: 29.10.2026